

Zavod za statistiko in evidenco LR Slovenije

Proizvodnja medu in voska v letu 1951

Podatki osnovne kmetijske statistične službe PO-11
po stanju 1. decembra 1951

ZAVOD ZA STATISTIKO IN EVIDENCO
LR SLOVENIJE
DOKUMENTACIJSKI ARHIV

Inventarna

številka:

443 a

Arhivska

označba:

3253

Ljubljana

1952

September

Zavod za statistiko in evidenco LR Slovenije

Proizvodnja medu in voska v letu 1951

Podatki osnovne kmetijske statistične službe PO-11
po stanju 1. decembra 1951

V S E B I N A

	Stran
U V O D	1
Metodološke pripombe	1
Splošni pomen	2
Analiza podatkov	3
1. Število panjev	3
2. Razlike med štetjem januarja 1950 in 1951 in decembersko oceno 1951 po okrajih	4
3. Razmerje med premičnimi in nepre- mičnimi panji	5
4. Število panjev po sektorjih lastništva	6
5. Donos medu in voska	9
Pregledne tabele	13
1. Število gospodarstev in čebelnih panjev po velikostnih skupinah in sektorjih lastništva	13
2. Število panjev 1. 1951 v pri- merjavi s 1. 1950 po okrajih ..	14
3. Število gospodarstev in čebelnih panjev po okrajih	15
4. Donos medu na panj po okrajih v letu 1950 in 1951	16
5. Število in deleži panjev po okrajih	17
6. Število čebelnih panjev in pri- delek medu ter voska po okra- jih	
a) za premično satje	18
b) za nepremično satje ..	19

ČEBELARSTVO

U V O D

I

Metodološke pripombe

Število čebelnih panjev je bilo 1. 1951 dvakrat zajeto: najprej s popisom živine in perutnine po stanju dne 15. januarja 1951 ter na koncu leta hkrati z donosom medu po obrazcu PO 11 osnovne kmetijske statistične službe.

Za ta obrazec je izdal republiški zavod za statistiko in evidenco navodila z razpisom št. 706/1 z dne 28. 11. 1951, ki so metodološko podobna vsem ostalim navodilom PO službe.

Enota opazovanja je krajevni ljudski odbor. Organi cenitvene komisije so kot pri ostalih PO akcijah, k tem se pritegne še predstavniki čebelarških zadrug in druge strokovnjake. Naloga komisije je, da z vsemi sredstvi deluje, da dobi pravčasno čim točnejše podatke o letošnji čebelni proizvodnji.

Način opazovanja je kakor pri ostalih PO službah: okrajna komisija si razdeli zaradi opazovanja teren in se posvetuje s čebelarškimi strokovnjaki in naprednimi čebelarji ter zlasti s predstavniki čebelarških društev ali zadrug o pogojih čebelarjenja.

Za pomagala služijo: rezultati popisa z dne 15. I. 1951, gošpodarski listi po krajevnih ljudskih odborih, v kolikor so izpolnjeni, akcije prejšnjih let in podobno.

Definirana je tudi proizvodnja: gre za pridelek tekočega leta (kar je razumljivo), od katerega pa je treba odšteti tiste količine, ki so puščene čebelam za prezimovanje (za zimsko prehrano, pri čemer se upošteva le cvetlični med, ne pa smrekov).

Okrajni statistični uradi so poročali o pogojih letine, pojavih bolezni itd. ter o načinu, kako so prišli do podatkov.

Iz teh poročil je razvidno, da je glede števila panjev služil v glavnem za osnovo popis v začetku leta, ki pa je bil

deloma izpopolnjen, deloma celo korigiran. Največ informacij so prispevali predstavniki čebelarских zadrug, društev in drugi čebelarški strokovnjaki, deloma pa so jih dali iz lastne evidence krajevni ljudski odbori in okrajni ljudski odbori.

Iz vsega je razvidno, da gre pri tej statistiki še bolj kot pri ostalih PO službah za tipične "tabelarne ocene" po terminologiji znanega slovenskega statistika Žižka.

II

Splošni pomen

Čebelarstvo po svojem deležu, ki ga prirpeva k narodnega - spodarskemu dohodku, res ne spada med važnejše kmetijske panoge, saj je bil v zelo dobrem letu 1950 pridelek medu ocenjen na 725.000 kg. Ako računamo kg po 458 Din, znaša vse skupaj 322.050.000 Din proti skupni vrednosti kmetijske proizvodnje okoli 25 milijard Din (po družbenem planu). Vendar s tem resnična važnost čebeloreje ni pravilno izkazana. Bolje označimo njen pomen, če ugotovimo, da bi jo morali gojiti, četudi ne bi dajala nikakega donosa, kajti čebele skrbе za oplojevanje mnogih kulturnih rastlin, ki bi se sicer sploh ne oplodile ali pa bi bile prisiljene do samooploditve, s čemer bi dobili slabši pridelek. Strokovnjaki menijo, da oplode čebele pri nas do 80 % vsega sadja.

Čebelarstvo je pri nas prastara panoga in na splošno rečeno, dokaj dobro razvito. To je sicer spet pavšalna karakterizacija. Jasnejšo predstavo dobimo, če ugotovimo, koliko panjev pride pri nas in drugod na 100 ha površine. (Primerjanje s skupno površino se smatra za najbolj primerno, ker pridejo za čebele več ali manj vse površine v poštev in ne samo obdelovalna zemlja. Nasprotno pa moderno kmetijstvo celo poslabšuje pogoje dobrega čebelarstva, ker bolj goji kulture, ki ne prihajajo za čebele v poštev, in zatira prevel.

Pri nas pridejo na 100 ha površine okoli štirje panji. Največjo gostoto je imela po predvojnih podatkih Švica z 8 panji, za njo Nemčija s 5,3, Luksenburg s 4,8, Grčija s 5,5, Portugalska s 5, Bolgarija s 4,3, Madžarska s 3,9 panja na 100 ha. Toda v zadnje navedenih državah prevladuje o panji z nepremičnim satjem, ki niso enskovredni panjem s premičnim satjem, ki prevladujejo v prvi skupini in pri nas. Pri izvenevropskih državah dosega gostota redno 1 panj na 100 ha skupne površine. Po tem merilu torej lahko smatramo, da je čebeloreja pri nas dobro razvita; v kolikšni meri pa obstoje še kakšne neizrabljene kapacitete, se more ugotoviti seveda samo s strokovnim opazovanjem terena.

Pripomniti moramo še, da je naša kranjska čebela svetovno znana in zanimanje zanjo še raste. Po svoji osnovni gospodarski lastnosti, pridnosti za nabiranje medu, je nesporno na prvem

mestu. Pri čebelah prihajajo v poštev seveda še druge lastnosti, zlasti rojivost in krotkost ter odpornost. V svetu želijo pridno, nerojivo in krotko čebelo. Glede zadnjih lastnosti je kranjska čebela še neproučena. Različni rodovi naše čebele imajo različne lastnosti. Sistematska proučevanja v tem pogledu so se začela v kmetijskem znanstvenem zavodu, a so bila zaradi reorganizacije prekinjena.

Zanimivo je, da je pridobila kranjska čebela na slovesu prav zadnja leta. Ameriški strokovnjak Cale je proučeval okoli 260 sodb o raznih pasmah in je prišel do zaključka, da je kranjska čebela najboljša (o tem je prinesel članek "American Bee Journal" letnik 1952.). V novejših ameriških učbenikih se zavzemajo za kranjsko čebelo kot najboljšo, medtem ko so pred leti dajali še prednost rumeni italijanski čebeli.

Izvoz kranjske čebele je bil organiziran na komercialni osnovi že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja.

III

Analiza podatkov

1. Število panjev

Kako se je gibalo število panjev po osvoboditvi, kažejo podatki v tabeli.

Tab. 1

Število panjev po osvoboditvi

Leto	Število
1946	73 668
1947	50 192
1949	84 911
1950 (15. I.)	76 016
1951 (15. I.)	78 132
1951 (1. XII.)	89 020

Težko je presoditi, koliko gre za resnične variacije iz leta v leto in koliko na račun raznih pomanjkljivosti statistike. Medtem ko je razlika med letoma 1950 in 1951 po stanju istega dne neznatna (3 %), je precejšnja med stanjem 15. I. in 1. XII. 1951 leta (14 %).

Pri primerjavah statističnih mas je vedno neugodno, če štetje ni izvršeno na isti kritični dan. Ker pa se čebele ozi- mijo že jeseni, je razlika med 1. XII. in 15. I. v tem oziru verjetno brez posebnega pomena. Zato menimo, da se je število panjev v tem letu resnično povečalo za 14 %, ako smemo vzeti podatke za točne.

Ne moremo pa na podlagi dosedanjega statističnega mate- riala presoditi, kolikšne so "normalne" variacije števila pa- njev iz leta v leto. Predpostavljamo sicer, da se število

čebelarjev normalno ne menja mnogo, pač pa si širijo ali krčijo obrat i po letini, cenah medu itd., dasi za amplitudo tega širjenja in krčenja nimamo pravega statističnega gradiva in še manj ugotovljeno korelacijo s faktorji, ki na to vplivajo.

Kakor pa bomo videli iz poznejše analize, je bil rezultat čebeloreje l. 1951 zelo slab, tako po donosu medu kakor zaradi znatnega znižanja cene. Zato letina skoraj ni mogla vplivati kot stimulans na povišanje. Mnogo bolj verjetno je, da gre za točnejšo ocenitev, kajti čeprav gre v začetku leta za popis, je gotovo, da popis pri čebelah ni mogel biti toliko zanesljiv kot pri velikih živalih, dobljene napovedi pa se verjetno niso nič ali vsaj ne v veliki meri kontrolirale.

V stari Jugoslaviji so se gibale ocene za število panjev v Dravski banovini od l. 1930 do 1939 med 72.000 (1932) in 97.000 (1934); l. 1939 je bilo izkazanih 85.000 panjev, v vsej državi pa 793.000.

Po štetju l. 1910 je bilo na Kranjskem 72.700 panjev, na Goriškem z Gradiško 9.800, na vsem Štajerskem pa 118.500 (ne samo v slovenskem delu). Podatki pa se ne dajo dobro primerjati, ker je njihova točnost dvomljiva.

2. Razlike med štetjem januarja 1950 in 1951 in decembrsko oceno 1951 po okrajih

Kot rečeno, je republiška vsota zrastle od 1950 do 1951 za 3 %, od januarja 1951 do decembra istega leta pa za 14 %.

Razlike po okrajih pa od republiškega povprečka deloma precej odstopajo.

Od 1950 do 1951 je število panjev v 11 okrajih padlo, v drugih narastlo. Najmočnejši padec izkazuje Maribor mesto, kjer je padlo število na 65,9 %; za tem so Jesenice s 83,5 %, Ljutomer s 86,1 % prejšnjega stanja.

Najbolj pa je narastlo število panjev v tem času v Murski Soboti, in sicer na 121 %, v Poljčanah na 118 %, v Ljubljani okolici na 115 %. Povprečna deviacija AD je 8,1.

Mnogo večje so razlike med štetjem začetek l. 1950 in oceno konec tega leta, in sicer v glavnem nãvzgor.

Število panjev je po oceni decembra 1951 padlo najnižje pod stanje l. 1950 v Mariboru mestu (82,6 %) in v Ljutomeru (88,5 %); najbolj pa je narastlo število panjev v Ptuju (199 %), za tem v Novem mestu (-146 %) in Gorici (136 %). AD znaša 12,2.

Pregled po okrajih daje tabela št. 2

3. Razmerje med premičnimi in nepremičnimi panji

Seveda je gospodarsko velika razlika med premičnimi in nepremičnimi panji. Panje s premičnim satjem so izumili v drugi polovici prejšnjega stoletja, kar je z dvema drugima iznajdbama, matičnjakom in centrifugalnim točilom, zrevolucioniralo in zracionaliziralo čebelarstvo. (Razvoj sladkornih tovarn, petroleja, elektrarn pa je pomen čebeloreje znatno znižal, zlasti proti drugim kmetijskim panogam, ki so se dvignile. Znani Peter Pavel Glavar je ocenil l. 1768 vrednost čebeloreje najmanj toliko kot mlekarstvo).

Danes prevladuje v moderni čebeloreji premični panj, dasi imajo tudi moderni čebelarji nekaj kranjičev kot dopolnilo.

Razmerje premičnih panjev proti nepremičnim je pri nas takole:

Premični panji v odstotkih vseh panjev

1. 1946	77
1. 1947	78
1. 1949	76
1. 1950	79
1. 1951 jan.	78
1. 1951 dec.	77,3

Nad tri četrtine vseh panjev je pri nas torej modernih s premičnim satjem, dasi je zelo verjetno, da so ravno kranjiči v oceni nepopolno zajeti in da je torej skupno število panjev v resnici večje, kot ga daje ocena ali popis, in da je delež panjev s premičnim satjem manjši, kot je prikazan v popisih in ocenah.

Pred vojno so cenili delež premičnih panjev mnogo nižje, in sicer l. 1939 na 34 %, v vsej državi pa na 46 %. Točnost tega je seveda neugotovljiva.

Po predvojnih podatkih (sedanjih še nimamo) bi bil delež premičnih panjev znatno nad našim sedanjim le v Severni Istri (100 %) in v Švici (97,2 %); približno enak našemu je v Nemčiji (78,2 %) in Estonski (79,8). Pri vseh drugih državah, za katere imamo podatke, pa je nižji od našega (glej lansko publikacijo PO 9 str. VI). Tudi ako vzamemo vse podatke, naše in tuje, samo za orientacijske, je vendar jasno, da smo v tem pogledu med naprednejšimi državami.

Razmerje med premičnimi in nepremičnimi panji po okrajih

Zanimivo je ugotoviti, da razlika med okraji v tem pogledu niso tako velike kot bi pričakovali. Povprečna deviacija od povprečka je le 21 %. Maribor mesto izkazuje samo premične panje, Ilirska Bistrica 95,2 % premičnih, Ljubljana

mesto 94,9, Gorica 92,7 %, Črnomelj 90 %.

Najnižji odstotek ima Slovenj Gradec z 49,6 %, za tem Trebnje z 58,7 %, Šoštanj z 62,2 %, Idrija z 66,2 %.

Graf-ično je prikazano razmerje med premičnimi in nepremičnimi panji in gostota na 100 ha v lanski publikaciji na strani X.

4. Število panjev po sektorjih lastništva

Podatke po sektorjih lastništva imamo po štetju 15. I. 1951, ne pa tudi po oceni 1. XII. 1951. Na državni sektor odpade vsega 3 % panjev, na združnega 4,2 %, od tega največ na ohišnice (3,5 %), ostanek 92,8 % pripada privatnemu sektorju.

Od privatnega sektorja pa gre zopet nad četrtino na nekmetovalce, od vseh sektorjev pa 20 %.

Na državni sektor odpade sorazmerno več panjev kot gospodarstev, kar je popolnoma razumljivo glede na velikost teh posestev. Od vseh gospodarstev ima državni sektor le 0,5 %.

Združni sektor ima točno isti odstotek panjev kot gospodarstev.

Na nekmetovalce odpade nekaj manj odstotkov panjev kot pa je nekmetijskih gospodarstev, namreč 20 % panjev, a 27,1 % gospodarstev.

Nadalje nas zanima tukaj, kako je razdeljeno število panjev po velikostnih skupinah privatnega sektorja. To je razvidno iz naslednje preglednice.

Število panjev in gospodarstev po velikostnih skupinah
v %

Velikostna skupina	Gospodarstva:	Panji:
Državni sektor	0,5	3
Združni sektor	4,2	4,2
Kmetje brez zemlje in do 0,05 ha	2,1	1,1
nad 0,05 - 1,00 ha	8,6	5,0
1,00 - 2,00 ha	8,2	5,3
2,00 - 3,00 ha	7,2	5,9
3,00 - 5,00 ha	11,1	10,1
5,00 - 8,00 ha	10,2	12,2
8,00 - 10,00 ha	4,6	5,3
10,00 - 15,00 ha	7,6	10,7
15,00 - 20,00 ha	3,8	6,8
nad 20,00	4,8	10,4
Nekmetje brez zemlje in do 0,05 ha	12,0	11,0
nad 0,05 ha	15,1	9,0
Skupaj	100,0	100,0

Ako združimo vse gornje skupine privatnega sektorja v štiri, to je do 2 ha, od 2 do 5 ha, od 5 do 15 ha in nad 15 ha, dobimo naslednji rezultat v razmerju števila panjev in števila gospodarstev v teh skupinah:

Velikostna skupina	Gospodarstva:	Panji:
Do 2 ha	27,7	15,7
2 - 5 ha	26,8	21,9
5 - 15 ha	32,8	38,9
Nad 15 ha	12,7	23,5
Skupaj	100,0	100,0

Kakor vidimo, je delež panjev v prvih dveh skupinah, do 5 ha, nižji od deleža gospodarstev, delež panjev v višjih skupinah nad 5 ha pa višji kot delež gospodarstev.

To se da verjetno lahko obrazložiti s tem, da zahteva racionalna čebeloreja danes precej stalnega in obratnega kapitala, pa tudi znanja in časa.

Worda se bo čudno zdelo, da je na nekmetijskem sektorju odstotek panjev manjši od odstotka gospodarstev, ko je znano, da je med čebelarji izredno mnogo amaterjev nekmetov. Vendar ima nekmetijski sektor v resnici mnogo panjev (1/5). Navidezno nesorazmerje izvira odtod, ker je šteto vsako gospodarstvo, ki je imelo ob popisu kak predmet popisa, recimo perutnino, s čimer je postal med gospodarstvi, zlasti delež nekmetov visok.

(Razmerje med številom gospodarstev in številom panjev po posameznih velikostnih skupinah izrazimo lahko tudi s korelacijo. Ako vzamemo linearno korelacijo, znaša

$$r = 0,59)$$

Kot rečeno, gre tukaj za število panjev po sektorjih in velikostnih skupinah, ne pa za število čebelarjev od vsega števila gospodarjev, ki po PO službi ni znano. Po podatkih, ki jih je zbrala koncem l. 1946 čebelarska zadruga, pa je bilo takrat 7.837 čebelarjev, od tega 5.085 članov zadruga; panjev pa je bilo po njenih podatkih 75.143, tako da je prišlo povprečno na čebelarja 9,7 panjev. Vseh čebelnjakov pa je bilo 7.004.

Variacije razmerja med deležem panjev in gospodarstev po velikostnih skupinah in po okrajih

Spredej navedeni podatki so zopet republiški povprečki. Kakor pri vseh, je tudi pri teh pričakovati znatnih variacij po okrajih. Vendar bi šlo predaleč, če bi hoteli spremljati razlike po okrajih proti republiškemu povprečku za vsako velikostno skupino. Da približno vidimo, kolikšne so variacije, bomo izbrali eno skupino, t.j. 3 do 5 ha, in bomo na njej ugotovili variabilnost proti republiškemu povprečku.

Na to skupino odpade v LR Sloveniji 10,1 % panjev in 11,1 % gospodarstev. Razlike po okrajih pa gredo pri panjih od 35 % v Lendavi do 2,2 % v Postojni. To se pravi, na skupino 3 - 5 ha odpade v Lendavi približno tretjina vseh panjev tega okraja, nasprotno pa v Postojni komaj 2,2 %. Povprečna deviacija AD znaša 46,3 %.

Kajpada je tudi delež gospodarstev te skupine po okrajih različen. Proti republiškemu povprečju 11,1 % odpade v Lendavi 26,4 % vseh gospodarstev, v Kranju pa le 2,1 % in v Postojni 5,7 %.

Da ugotovimo, da li in kolikšna je korelacija med odstotkom gospodarstev ter odstotkom panjev po okrajih v tej skupini, to se pravi, ali odpade tam, kjer je odstotek gospodarstev te skupine velik, nanjo tudi približno ustrezni delež panjev ali ne, se lahko poslužimo tabelarne analize. Okraje razdelimo v tri skupine po odstotnem deležu gospodarstev in sicer v povprečne, podpovprečne in nadpovprečne.

Ker je republiški povpreček gospodarstev te skupine 11,1 %, bomo vzeli za povprečno skupino okraje, kjer je število gospodarstev med 7 - 14 %, kot podpovprečno one pod 7 %, nadpovprečne pa okraje z več kot 14 gospodarstev. Potem bomo izračunali, kolik odstotek panjev odpade na vsako teh skupin.

Velikostna skupina 3 do 5 ha po odstotkih gospodarstev in panjev in po okrajih

I. skupina			II. skupina		
	Gospo- darstva	Panji	Okraj	Gospo- darstva	Panji
Celje m	3,4	3,6	Celje o.	11,5	12,1
Idrija	6,0	6,5	Črnomelj	8,0	7,0
Kočevje	5,0	3,6	Gorica	12,5	12,4
Ljubljana m	2,5	1,4	Grosuplje	9,8	7,8
Maribor m	2,8	6,5	Ilir. Bistri- ca	7,5	2,4
Postojna	5,7	2,2	Kamnik	8,6	8,9
Radovljica	5,7	6,5	Kranj okol.	8,2	7,1
Slovenj Gra- dec	4,0	6,5	Krško	12,7	11,3
Šoštanj	6,2	5,4	Ljubljana o.	7,8	7,4
Trbovlje	5,1	7,9	Ljutomer	10,7	12,6
			Maribor o.	10,2	12,5
			Novo mesto	10,8	11,1
			Poljčane	12,0	10,2
			Trebnje	11,6	11,2
Aritmetično povprečje	4,7	5,0	Aritmetično povprečje	10,1	9,6

III. skupina

Okraj	Gospo- dar	Panji
Lendava	26,4	35,0
Mur Sobota	25,5	20,8
Ptuj	14,2	18,6
Radgona	16,6	12,5
Sežana	15,5	6,2
Tolmin	14,4	8,0
Aritmetično povprečje	18,7	16,9

Iz te tabelarne analize je razvidna dokaj tesna korelacija med odstotkom gospodarstev, ki odpašejo po okrajih na to skupino, in med odstotkom panjev te skupine. Prva skupina okrajev, ki ima povprečno 4,7 % gospodarstev, ima 5 panjev, druga skupina ima 10,1 % gospodarstev in 9,6 % panjev, zadnja pa 18,7 gospodarstev in 16,9 % panjev.

(Korelacijski koeficient
 $r = 0,93$)

5. Donos medu in voska

Donos medu na panj zelo koleba od leta do leta, znatno bolj, kot n. pr. pri žitih ali vrtninah, in je do neke mere tudi odvisen od čebelarja da - li čebelari umno in vozi čebele tudi na pašo.

Da bomo lažje presojali naše podatke, bomo navedli donos medu na panj po predvojnih podatkih v posameznih državah.

Donos medu na panj:

Država	Donos kg	Država	Donos kg
Alžir	3,67	Latvija	13,73
Argentina	17,39	Libanon	2,41
Avstrija	5,84	Luksemburg	10,11
Avstralija	16,98	Madžarska	7,50
Bolgarija	5,45	Norveška	11,26
Češkoslovaška	2,53	Portugalska	2,70
Čile	5,78	Sev. Irska	7,60
Egipt	1,92	Sirija	2,41
Estonska	20,10	Švica	2,30
Grčija	5,86	Turčija	4,57
Gvatemala	61,27	Urugvaj	4,67
Japonska	12,52	ZDA	7,28
Jugoslavija	5,39	ZRSR	10,13
Kanada	27,27		

V bivši Dravski banovini in stari Jugoslaviji je bil donos:

Leto	Dravska banovina	Jugoslavija
1933	5,03	5,8
1934	3,80	9,6
1935	3,80	5,7
1936		6,2
1937	3,70	5,4
1938	6,8	5,8
1939	4,9	4,6

Kot vidimo, so podatki od države do države zelo različni. Tassinari, avtor znanega agronomskega priročnika meni, da se lahko vzame za italijansko čebelorejo ob normalnih pogojih tankajšnjega kmetijskega okolja za panj 10 kg. Ta povpreček se lahko prekos, kadar se goji če-

belarstvo v posebno ugodnih predelih, kjer je mnogo medonosnih rastlin skupno z ugodnimi klimatskimi pogoji. V takih okoliščinah lahko doseže panj tudi do 25 kg medu.

Primerjajmo z gornjimi podatki naše povojne rezultate:

Leto	Donos na panj		
	s premičnim satjem	z nepremičnim satjem	povprečno
1947	4,8	3,0	4,4
1950	11,4	3,4	9,5
1951	4,2	1,8	3,7

Iz teh primerjav je jasno, da je bilo l. 1950 izredno ugodno, nadpovprečno, s čimer se strinjajo tudi sodbe čebelarjev, a l. 1951 sorazmerno slabo. Čebelarji ga presojujejo kot izredno slabo.

Letos imamo, kot v uvodu omenjeno, tudi poročila okrajnih statističnih uradov o splošnih pogojih čebelarske letine. Med poročili okrajev v tem pogledu skoraj ni razlik: spomladanska paša je bila slaba, ker je bilo ob času cvetenja sadnega drevja deževno vreme, ajdova paša pa je odpovedala zaradi suše in vzhodnih vetrov ob času, ko bi morala mediti. Ta poročila se v celoti ujemajo s poročili o sadni letini. Glej publikacijo PO 8 iz l. 1951. Tudi paša na drugih medonosnih rastlinah je bila zaradi deževnega vremena prizadeta, kakor npr. na akaciji. Hoja, ki je za mnogo okrajev zelo važna, letos sploh ni medila ali zaradi deževja le prav kratko dobo.

Slabo vreme je prizadejalo tudi drugo poletno pašo na travnikih, plevelu itd. Poročila vseh okrajev so si tako podobna, da jih ne kaže posamično navajati. Na splošno pa so bili vsaj ponekod nekoliko boljši pogoji za obnožnino.

Ker pa so se poročila v veliki meri oslanjala na funkcionarje čebelarskih društev, napredne čebelarje itd., torej na

interesente, je možno, da so izjave o slabih pogojih tega leta vendarle pretirane. Okrajni statistični urad Postojna pravi, da so na izjave kmetovalcev vplivale davčne odmere, tako da je težko presoditi, kaj je res in kaj ni res; gotovo pa je, da je bil pridelek res nizek. To se opazi tudi iz ponudbe na tržišču.

Razlike v donosu na panj po okrajih

Razlike po okrajih so, kakor moremo vnaprej pričakovati, znatne. Leto 1951 beleži najvišji donos za premični panj v Mariboru mestu s 15,4 kg, nobenega donosa ne izkazuje okraj Gorica, nekateri drugi pa 1 kg ali nekaj čez (Grosuplje, Radgona, Trbovlje, Ilirska Bistrica).

Povprečna deviacija AD je 62,7 %. Leta 1950 je bil najvišji donos za premični panj 25,6 kg (Grosuplje), najnižji pa 4,6 kg (Radgona).

Pri panjih z nepremičnim satjem je najvišji - in izjemni - donos 10,9 kg (Maribor okolica), za tem 4,6 kg (Kamnik). Povprečne deviacije AD znašajo 75 %.

Povprečno deviacijo si lahko predočimo s predstavo, da je polovica okraja za povprečno deviacijo nad, druga polovica pa je ravno toliko pod povprečkom. Pri panjih s premičnim satjem bi imeli torej polovico okrajev na višini 6,9 kg, drugo polovico pa na 1,6 kg; pri nepremičnih bi imela ena polovica 2,8 kg, druga pa 0,4 kg.

Upoštevati je treba, da se računa po dani definiciji donos po odbitku hrane za zimo.

Celotna proizvodnja medu znaša leta 1951 327.000 kg (32,7 vagonov) proti 742.000 kg prejšnjega leta ali približno četrta na prebivalca.

Celotni pridelek se računa tako, da se pomnoži število panjev po zadnjem stanju s povprečnim donosom na panj (v smislu navodil k PO-9 l. 1950, razpis št. 7652 z dne 25. 10. 1950).

Pri tem ni popolnoma jasno, kako je računani donosi panjev, ki so nastali med letom in bili do jeseni podrti. Statistični referent za Kranj okolico pravi, da so se pri proizvodnji medu upoštevali tudi tisti panji, ki so nastali med letom in bili do 1. decembra podrti (kranjiči) ter da je zato povprečni pridelek za panj z nepremičnim satjem večji, kot bi bil brez upoštevanja donosa teh panjev.

Tukaj je vsekakor neka statistična še ne zajeta razlika glede števila panjev med letom in stanjem po vzmlenju in nejasnost glede računanja donosa teh panjev. Vendar je popolno preciznost pri statistiki, ki je tabelarna ocena, nemogoče doseči.

Pridelek voska

Ocena na panj s premičnim satjem je za l. 1951 0,14 kg, za panj z nepremičnim satjem 0,16 kg, povprečno za vse panje

0,15 kg proti lanskim ocenam 0,20 kg za premični, 0,21 kg za nepremični in 0,20 kg za povprečni panj. Skupna proizvodnja voska je ocenjena na 13.172 kg, kar znaša 4 % količine pridelka medu. Prejšnje leto je bilo razmerje med voskom in medom celo samo 2,2 %.

Letina za vosek je bila po poročilih okrajnih statističnih uradov prav tako slaba kot za med, kar je precej samo ob sebi umevno, dasi je padec pri vosku relativno manjši in zato razmerje voska proti medu boljše kot prejšnje leto.

Pri premičnih panjih je razmerje voska proti medu 3,3 % (prejšnje leto 1,8 %), pri nepremičnih 7,8 % (prejšnje leto 5,8 %). Definicija za pridelok voska je ista kot na pridelok medu, da se namreč računa samo tisti pridobljeni vosek, ki ne služi za vzdrževanje posameznih čebelnih obratov, temveč je namenjen za druge namene (za prodajo itd.) Zato navaja npr. statistični referent okraja Krško, da tudi voska ni, ker je majhna pridobljena količina porabljena za enostavno reprodukcijo.

Vosek proizvajajo čebele, ko počivajo, potem ko so použile znatne količine medu. Povprečno je potrebno v ugodnih sezonskih pogojih 8 - 10 kg medu za proizvodnjo 1 kg voska. Z uvedbo racionalne čebeloreje je postala proizvodnja voska postranska; Tassinari računa, da se doseže na panj 250 - 300 g.

Zaradi majhnega pomena in ozke korelacije med proizvodnjo medu in voska ni potrebno spremljati predmeta še dalje po okrajih.

Podatki o donosu medu in voska tudi niso v originalnem gradivu razčlenjeni po sektorjih lastništva, kar je glede na majhno gospodarsko pomembnost razumljivo. Iz povprečkov o donosu medu in voska pa³⁰šveda lahko izračuna približni donos vsakega sektorja in tudi vsake velikostne skupine.

1. Število gospodarstev in čebelnih panjev
po velikostnih skupinah in sektorjih lastništva

(Po popisu živine 15. I. 1951)

	Gospodarstva			Panji		
	Število	struktura %		Število	struktura %	
VSI SEKTORJI	232 816	100	-	78 132	100	-
DRŽAVNI SEKTOR	1 106	0,5	100	2 347	3	100
Zvezna in rep.						
kmet. posestva	105	0,1	9,5	1 173	1,5	50,0
Lokalna kmet. pos.	202	0,1	18,3	337	0,5	14,4
Posestva kmet. ust.	91	0,0	8,2	26	0,0	1,1
Ekonomije podj.	296	0,1	26,8	101	0,1	4,3
Ostale drž. ustanove ve podjetja in organizacije	412	0,2	37,2	710	0,9	30,2
ZADRUŽNI SEKTOR	9 850	4,2	100	3 253	4,2	100
Kmet. del. zadruga	396	0,2	4,0	442	0,6	13,6
Kmet. zadr. obč. tipa	324	0,1	3,3	116	0,1	3,6
Ohišnice članov						
KDZ	9 130	3,9	92,7	2 695	3,5	82,8
PRIVATNI SEKTOR	221 860	95,3	100	72 532	92,8	100
Gosp. kmetov brez lastne zemlje						
(do 0,05 ha)	4 786	2,1	2,2	836	1,1	1,1
nad 0,05 - 1,00	20 109	8,6	9,1	3 922	5,0	5,4
" 1,01 - 2,00	19 178	8,2	8,6	4 156	5,3	5,7
" 2,01 - 3,00	16 854	7,2	7,6	4 606	5,9	6,3
" 3,01 - 5,00	25 796	11,1	11,6	7 879	10,1	10,9
" 5,01 - 8,00	23 703	10,2	10,7	9 568	12,2	13,2
" 8,01 - 10,00	10 688	4,6	4,8	4 150	5,3	5,7
" 10,01 - 15,00	17 666	7,6	8,0	8 390	10,7	11,6
" 15,01 - 20,00	8 940	3,8	4,0	5 282	6,8	7,3
nad 20 ha	11 227	4,8	5,1	8 109	10,4	11,2
Gosp. z last. z.						
nekmet. nad 0,05	27 841	12,0	12,5	8 607	11,0	11,9
toval. brez l. z.						
cev do 0,05	35 072	15,1	15,8	7 025	9,0	9,7

2. Število panjev 1. 1951 v primerjavi z 1. 1950
po okrajih

	15. I. 1950 (po popi- su živ.)	15. I. 1951 (po popi- su živ.)	Koef. 1950 =100	1. XII. 1951	Koef. 1950 =100
LR SLOVENIJA	76 016	78 132	103	89 020	117
Celje mesto	231	221	95,7	222	96,1
Celje okolica	2 986	2 965	99,3	3 101	104
Črnomelj	2 743	2 458	89,5	3 264	119
Gorica	4 458	4 316	96,8	6 054	136
Grosuplje	2 714	2 496	92,0	2 883	106
Idrija	1 170	1 222	104	1 272	109
Ilir Bistrica	1 417	1 297	91,5	1 305	92,1
Jesenice mesto		280		313	
Kamnik	1 909	2 040	107	2 053	108
Kočevje	2 162	2 277	105	2 283	106
Kranj mesto		252		260	
Kranj okolica	3 817	3 757	105	3 848	108
Krško	3 207	3 230	101	3 421	107
Lendava	1 605	1 797	112	1 959	122
Ljubljana mesto	2 428	2 425	99,9	2 413	99,4
Ljubljana okol.	5 381	6 190	115	5 998	111
Ljutomer	2 244	1 931	86,1	1 985	88,5
Maribor mesto	677	446	65,9	559	82,6
Maribor okol.	3 479	3 621	103	3 474	99,9
Murska Sobota	4 214	5 079	121	5 453	129
Novo mesto	3 763	4 020	107	5 499	146
Poljčane	1 748	2 064	118	2 112	121
Postojna	2 714	2 935	108	2 892	107
Ptuj	3 733	3 509	94	7 422	199
Radgona	1 676	1 916	114	2 033	121
Radovljica	2 818	2 073	83,5	2 636	105
Sežana	1 747	1 844	106	1 921	110
Slovenj Gradec	3 206	3 414	106	4 173	130
Šoštanj	2 172	2 308	106	2 323	107
Tolmin	1 993	2 013	101	1 993	100
Trbovlje	1 282	1 387	108	1 401	109
Trebnje	2 322	2 349	101	2 495	107

3. Število gospodarstev in čebelnih panjev po okrajih
(po popisu živine 15. I 1951)

	Gospodarstva			Panji		
	vsa	v skup. 3-5 ha		vsa	v skup. 3-5 ha	
		število	%		število	%
LR SLOVENIJA	232 816	25 796	11,1	78 132	7 879	10,1
Celje mesto	1 903	64	3,4	221	8	3,6
Celje okolica	15 584	1 795	11,5	2 965	325	12,1
Črnomelj	4 674	376	8,0	2 458	172	7,0
Gorica	13 333	1 668	12,5	4 316	534	12,4
Grošuplje	5 639	554	9,8	2 496	195	7,8
Idrija	3 125	190	6,1	1 222	79	6,5
Ilir Bistrica	4 045	303	7,5	1 297	31	2,4
Jesenice mesto	1 341	3	0,2	280	-	-
Kamnik	7 022	602	8,6	2 040	182	8,9
Kočevje	4 778	241	5,0	2 277	81	3,6
Kranj mesto	1 493	31	2,1	252	-	-
Kranj okolica	9 250	759	8,2	3 757	267	7,1
Krško	13 337	1 696	12,7	3 230	366	11,3
Lendava	6 713	1 770	26,4	1 797	629	35,0
Ljubljana mesto	4 972	126	2,5	2 425	35	1,4
Ljubljana okol.	10 822	844	7,8	6 190	458	7,4
Ljutomer	6 200	661	10,7	1 931	243	12,6
Maribor mesto	3 157	88	2,8	446	29	6,5
Maribor okol.	15 307	1 565	10,2	3 621	449	12,5
Murska Sobota	12 365	3 147	25,5	5 079	1 058	20,8
Novo mesto	8 605	926	10,8	4 020	446	11,1
Poljčane	11 677	1 396	12,0	2 064	210	10,2
Postojna	6 837	391	5,7	2 935	64	2,2
Ptuj	14 831	2 101	14,2	3 509	652	18,6
Radgona	6 099	1 012	16,6	1 916	239	12,5
Radovljica	5 212	299	5,7	2 073	135	6,5
Sežana	5 595	868	15,5	1 844	114	6,2
Slovenj Gradec	7 811	311	4,0	3 414	221	6,5
Šoštanj	5 731	358	6,2	2 308	125	5,4
Tolmin	5 214	729	14,0	2 013	161	8,0
Trbovlje	4 455	261	5,9	1 387	109	7,9
Trebnje	5 689	661	11,6	2 349	262	11,2

4. Donos medu na panj po okrajih v letu 1950 in 1951

	Panji s premočnim satjem		Panji z nepremočnim satjem	
	1950	1951	1950	1951
LR SLOVENIJA	11,4	4,2	3,4	1,8
Celje mesto	10,0	1,2	1,5	-
Celje okolica	11,0	5,0	2,8	2,7
Črnomelj	9,0	8,2	0,8	1,9
Gorica	14,3	-	1,8	-
Grosuplje	25,0	1,0	2,6	-
Idrija	7,0	5,6	2,6	1,7
Ilirska Bistrica	5,4	1,3	-	-
Jesenice	6,0	6,0	2,0	2,0
Kamnik	8,6	10,6	3,2	4,6
Kočevje	12,2	3,1	3,6	-
Kranj mesto	6,2	2,0	2,1	1,0
Kranj okolica	5,0	2,0	2,1	1,0
Krško	8,0	0,9	2,9	-
Lendava	5,0	3,5	1,0	0,5
Ljubljana mesto	22,0	8,2	8,1	3,8
Ljubljana okol	16,5	10,3	3,2	2,8
Ljutomer	6,2	3,7	2,6	1,3
Maribor mesto	20,0	12,0	8,0	-
Maribor okolica	16,0	15,4	8,2	10,9
Murska Sobota	3,2	1,5	1,6	-
Novo mesto	12,0	3,3	2,9	1,8
Poljčane	17,9	5,3	14,6	1,2
Postojna	12,0	1,6	3,8	0,7
Ptuj	14,0	1,9	3,6	0,6
Radgona	4,6	1,1	2,2	0,5
Radovljica	4,8	4,6	1,5	1,6
Sežana	7,0	2,0	1,3	1,0
Slovenj Gradec	12,2	4,4	3,6	2,5
Šoštanj	13,5	7,6	8,6	3,2
Tolmin	5,2	2,5	2,9	2,3
Trbovlje	9,7	1,2	4,0	0,5
Trebnje	13,5	3,1	4,6	1,0

5. Število in deleži panjev po okrajih

	Število panjev			Delež panjev po okra- jih
	vseh	s premičnim satjem		
		število	%	
LR SLOVENIJA	89 020	68 833	77,3	100,0
Celje mesto	222	181	81,5	0,2
Celje okolica	3 101	2 486	80,2	3,6
Črnomelj	3 264	2 941	90,1	4,3
Gorica	6 054	5 612	92,7	8,1
Grosuplje	2 883	2 094	72,6	3,0
Idrija	1 272	840	66,0	1,2
Ilirska Bistrica	1 305	1 243	95,2	1,8
Jesenice mesto	313	218	69,6	0,3
Kamnik	2 053	1 488	72,5	2,2
Kočevje	2 283	1 659	72,7	2,4
Kranj mesto	260	211	81,2	0,3
Kranj okolica	3 848	3 290	85,5	4,8
Krško	3 421	2 719	79,5	4,0
Lendava	1 959	1 569	80,1	2,3
Ljubljana mesto	2 413	2 291	94,9	3,3
Ljubljana okol.	5 998	4 767	79,5	6,9
Ljutomer	1 985	1 707	86,0	2,5
Maribor mesto	559	559	100,0	0,8
Maribor okol.	3 474	2 808	80,8	4,1
Murska Sobota	5 453	3 769	69,1	5,5
Novo mesto	5 499	3 441	62,6	5,1
Poljčane	2 112	1 666	78,9	2,4
Postojna	2 892	2 475	85,6	3,6
Ptuj	7 422	6 204	83,6	9,0
Radgona	2 033	1 754	86,3	2,5
Radovljica	2 636	1 773	67,3	2,6
Sežana	1 921	1 659	86,4	2,4
Slovenj Gradec	4 173	2 071	49,6	3,0
Šoštanj	2 323	1 444	62,2	2,1
Tolmin	1 993	1 319	66,2	1,9
Trbovlje	1 401	1 110	79,2	1,6
Trebnje	2 495	1 465	58,7	2,1

6.Število čebelnih panjev in pridelek medu ter voska
po okrajih

	a) Premično satje				
	Število panjev	Pridelek			
		medu kg		voska kg	
		skupaj	na panj	skupaj	na panj
IR SLOVENIJA	68 833	291 776	4,2	9 872	0,14
Celje mesto	181	217	1,2	7	0,04
Celje okolica	2 486	12 348	5,0	525	0,21
Črnomelj	2 941	24 030	8,2	582	0,20
Gorica	5 612	-	-	-	-
Grosuplje	2 094	2 139	1,0	54	0,03
Idrija	840	4 679	5,6	164	0,20
Ilirska Bistrica	1 243	1 650	1,3	-	-
Jesenice	218	1 308	6,0	327	1,50
Kamnik	1 488	15 750	10,6	551	0,40
Kočevje	1 659	5 318	3,1	80	0,05
Kranj mesto	211	422	2,0	-	-
Kranj okolica	3 290	6 718	2,0	-	-
Krško	2 719	2 473	0,9	-	-
Lendava	1 569	5 488	3,5	109	0,07
Ljubljana mesto	2 291	18 736	8,2	580	0,25
Ljubljana okol.	4 767	49 196	10,3	1 194	0,25
Ljutomer	1 707	6 331	3,7	-	-
Maribor mesto	559	6 708	12,0	280	0,50
Maribor okolica	2 808	43 212	15,4	2 488	0,89
Murska Sobota	3 769	5 843	1,5	302	0,08
Novo mesto	3 441	11 335	3,3	374	0,11
Poljčane	1 666	8 884	5,3	239	0,14
Postojna	2 475	4 031	1,6	46	0,02
Ptuj	6 204	12 072	1,9	1 011	0,16
Radgona	1 754	2 056	1,1	82	0,08
Radoljica	1 773	8 118	4,6	-	-
Sežana	1 659	3 338	2,0	-	-
Slovenj Gradec	2 071	9 227	4,4	111	0,05
Šoštanj	1 444	10 943	7,6	-	-
Tolmin	1 319	3 316	2,5	647	0,49
Trbovlje	1 110	1 354	1,2	119	0,11
Trebnje	1 465	4 536	3,1	-	-

Število čebelnih panjev in pridelek medu ter voska
po okrajih - nadaljevanje

	Število panjev	b) Nepremično satje			
		Pridelek			
		medu kg		voska kg	
		skupaj	na panj	skupaj	na panj
LR SLOVENIJA	20 187	35 688	1,8	3 300	0,16
Celje mesto	41	-	-	-	-
Celje okolica	615	1 653	2,7	140	0,23
Črnomelj	323	622	1,9	39	0,12
Gorica	442	-	-	-	-
Grosuplje	789	-	-	-	-
Idrija	432	718	1,7	37	0,09
Ilirska Bistrica	62	-	-	-	-
Jesenice	95	190	2,0	48	0,50
Kamnik	565	2 634	4,6	569	1,00
Kočevje	624	-	-	11	0,02
Kranj mesto	49	49	1,0	5	0,10
Kranj okolica	558	553	1,0	68	0,12
Krško	702	-	-	-	-
Lendava	390	194	0,5	38	0,10
Ljubljana mesto	122	464	3,8	24	0,19
Ljubljana okol.	1 231	3 483	2,8	458	0,30
Ljutomer	278	356	1,3	-	-
Maribor mesto	-	-	-	-	-
Maribor okolica	666	7 228	10,9	454	0,68
Murska Sobota	1 684	-	-	-	-
Novo mesto	2 058	3 112	1,8	163	0,07
Poljčane	446	557	1,2	22	0,05
Postojna	417	294	0,7	25	0,06
Ptuj	1 218	851	0,6	159	0,12
Radgona	279	166	0,5	9	0,07
Radovljica	863	1 354	1,6	-	-
Sežana	262	258	1,0	33	0,12
Slovenj Gradec	2 102	5 453	2,5	174	0,08
Šoštanj	879	2 772	3,2	219	0,25
Tolmin	674	1 545	2,3	476	0,70
Trbovlje	291	152	0,5	26	0,09
Trebnje	1 030	1 030	1,0	103	0,10

